

А. В. Хомутенко,

к. е. н., доцент кафедри фінансів, Одеський національний економічний університет, м. Одеса

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ УКРАЇНИ*

A. Khomutenko,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Finance Department,
Odessa National Economic University, Odessa

PRIORITY DIRECTIONS OF INSTITUTIONALIZED MODERNIZATION UKRAINE'S STATE FINANCE MANAGEMENT

Статтю присвячено обґрунтуванню пріоритетних напрямів модернізації політичної, правової, соціальної й економічної сфер життєдіяльності суспільства та відповідних суспільних інститутів. Аргументовано, що державна політика віддзеркалює обрані владою вектори інституціональної модернізації країни взагалі та управління державними фінансами зокрема. Визначено основний інструментарій державного управління, використання якого сприятиме якісному оновленню всіх суспільних інститутів. Проліюстровано доцільність використання інструментів адміністративного впливу: нефінансових інститутів державного впливу, які здійснюють регулювання прав власності, соціальне та економічне регулювання; інституту державно-приватного партнерства (наприклад, концесія, оренда державного майна та ін.); аутсорсингу; моніторингу; санкцій. На конкретних прикладах підтверджено ефективність застосування фінансових інструментів, які представлені: бюджетними (державне кредитування, фінансування та ін.) та податковими (податкові пільги, податкові знижки та ін.) заходами впливу. Підсумовано, що своєчасне та оптимальне використання визначеного інструментарію дозволить досягнути мети державного управління — задоволення суспільних інтересів. Доведено, що модернізація політичних, правових та соціальних інститутів за рахунок вдосконалення формальних та неформальних інституцій позитивно позначиться як на державних фінансах, так і на економічних інститутах, що функціонують в країні.

The article is devoted to the substantiation of the priority directions of modernization of the political, legal, social and economic sphere of the society life and the corresponding public institutes. It is argued that the state policy reflects the elected vectors of the institutional modernization of the country as a whole and the management of state finances in particular. The basic toolkit of state administration, the use of which promotes qualitative updating of all social institutes is determined. The expediency of using administrative influence tools is illustrated: non-financial institutions of state influence, which regulate property rights, carry out social and economic regulation; the institution of public-private partnership (for example, concession, lease of state property, etc.); outsourcing; monitoring; sanctions. By concrete examples, the efficiency of the use of financial instruments, which are represented by: budgetary (state lending, financing, etc.) and tax measures of influence (tax privileges, tax deductions, etc.), are confirmed. It is concluded that timely and optimal use of certain tools will achieve the goals of state administration — meeting public interests. It is proved that the modernization of political, legal and social institutes through the improvement of formal and informal institutions will have a positive impact on both state finances and economic institutions in generally operating in the country.

Ключові слова: інституціональна модернізація, управління, державні фінанси, суспільні інститути, суспільні інтереси, державна політика.

Key words: institutionalized modernization, management, state finances, public institutes, public interests, state policy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ

Загострення глобальної конкуренції, необхідність забезпечення динамізму і збалансованості соціально-економічного та екологічного розвитку країни, актуа-

лізує завдання, що постає перед державою в особі органів державної та місцевої влади з оптимізації фінансових потоків централізованих фондів грошових коштів. Вирішення такого завдання вимагає визначення довгострокових пріоритетів модернізації як системи держав-

* Стаття є другою у циклі статей, присвячених інституціональній модернізації управління державними фінансами.

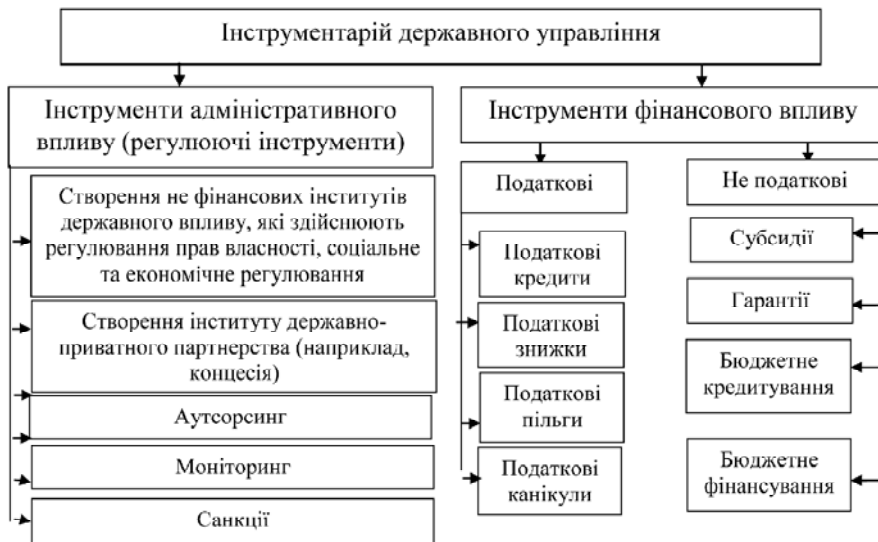

Рис. 1. Основний інструментарій державного управління

Джерело: складено автором за даними [3].

них фінансів, так і системи управління ними, враховуючи, що такі системи будуть віддзеркалювати обрані владою вектори економічного розвитку та напрями забезпечення соціальної справедливості [1]. Водночас слід зважати на те, що кінцеві цілі модернізації управління державними фінансами повинні бути у гармонії з існуючою в країні системою суспільних інститутів.

АНАЛІЗ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

На необхідності реформування вітчизняних суспільних інститутів та інституцій наголошують у своїх публікаціях такі відомі вітчизняні економісти, як: Буркинський В.Б., Геєць В.М., Яременко О.Л. Рекомендації з вдосконалення системи управління державними фінансами в Україні у своїх публікаціях надають: Гасанов С.С., Кудряшов В.П., Балакін Р.Л., Герд Елерс, Шлапак О.В. та ін. Віддаючи належне науковому доробку зазначених вчених відмітимо, що питання проведення інституціональної модернізації управління державними фінансами України залишається не вирішеним та потребує подальшого наукового дискурсу.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є формування пріоритетних напрямів проведення інституціональної модернізації управління державними фінансами України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Обрані владою вектори модернізації (якісного оновлення) країни знаходять своє відображення у державній політиці, яка проводиться у різних сферах життєдіяльності суспільства і спрямована на вдосконалення певних суспільних інститутів. Вибір таких інститутів першочергового впливу вимагає визначення "більових точок", що є індикаторами соціально-економічного становища країни та стану державних фінансів. До таких проблемних питань можна, зокрема, віднести: бюджетний дефіцит, безробіття, негативне сальдо платіжного балансу, інфляцію, девальвацію національної валюти та зростання державного боргу. Здійснюючи заходи щодо мінімізації одного з перерахованих явищ, держава за рахунок дії ефекту мультиплікатора впливає на інші. Так, наприклад, комплекс дій по скороченню безробіття сприятиме оптимізації фінансових потоків державного бюджету (зменшуються витрати на соціальну допомогу та зростають податкові надходження), що зумовлюватиме зменшення бюджетного дефіциту. Результати досліджень зазначених показників повинні складати наукове підґрунтя державної політики та ви-

значати напрями інституціональної модернізації країни взагалі та управління державними фінансами зокрема.

Відмітимо, що державна політика, яка представляє собою сукупність дій органів державної влади, реалізується за рахунок ефективно функціонуючої в країні системи управління, в тому числі й державними фінансами. Такі економічні відносини відіграють роль засобу забезпечення досягнення певних результатів державної політики як-от: задоволення суспільних інтересів та надання суспільних благ й послуг населенню. Разом з тим, під впливом наростаючих транскордонних співпраць між країнами та необхідності встановлення партнерських стосунків між державним і приватним секторами, роль та призначення як державних фінансів, так і їх інституційного середовища (сукупності взаємопов'язаних політичних, соціальних та юридичних правил, що регулюють діяльність економічних суб'єктів) [2]

змінюється. Таким чином, інституціональна модернізація управління державними фінансами повинна відбуватися за рахунок трансформації державної політики у напрямку формування сучасних, тобто таких, що відповідають потребам часу, інститутів. При цьому необхідно враховувати, що поставлені завдання державної політики, спрямованої на інституціональну модернізацію управління державними фінансами, реалізуються лише за умови застосування своєчасного та якісного інструментарію державного управління. У цьому контексті, вважаємо за необхідне визначити такий інструментарій та продемонструвати особливості його використання з метою проведення інституціональної модернізації управління державними фінансами в Україні.

Як відомо, виділяють адміністративні та фінансові інструменти, за рахунок використання яких відбувається реалізація завдань державної політики [3]. Зауважимо, що проведений нами огляд нормативної, наукової та учбово-методичної літератури показав, що наповненість інструментарію державного управління є неоднозначною. Саме тому на рисунку 1 наведена авторське бачення інструментів державного управління.

Зауважимо, що визначений на рисунку 1 інструментарій державного управління може бути використаний при проведенні модернізації політичних, правових, соціальних та економічних інститутів.

Вагоме місце у цілісному процесі якісного оновлення країни взагалі та управління державними фінансами зокрема займає політична модернізація, яка повинна передбачати створення ефективних власних інститутів, встановлення партнерських стосунків між державою та суб'єктами господарювання, формування регуляторів, які б сприяли збалансуванню суспільних і приватних інтересів. Усе це стає можливим за рахунок створення структурно і функціонально розвинутої політичної системи (сукупність політичних інститутів та зв'язків між ними), яка відповідатиме імперативам часу та швидко адаптуватиметься до мінливих у часі потреб суспільства. Слід зазначити, що у сучасних умовах розвитку України політичний орієнтир зсувається від надання суспільних благ та послуг населенню до забезпечення достатніх заходів впливу на приватний сектор (суб'єкти господарювання та домогосподарства), який виконуватиме завдання держави по задоволенню суспільних інтересів. Наприклад, суб'єкти управління державними фінансами, що реалізують податкову та митну політику, застосовуючи певні податкові стимули, зокрема, податкові пільги для роботодавців, які здійснюють на користь своїх найманих робітників медичне страхування, мо-

жуть як здійснити вплив на розвиток такого страхування в країні, так і забезпечити виконання конституційних прав громадян. Крім того, у майбутньому, розвиток страхування позитивно позначиться на стані державних фінансів за рахунок збільшення обсягів вхідних фінансових потоків централізованих фондів коштів, утворених за рахунок застосування податкового методу.

Вважаємо, що дієвими засобами державного впливу, якими органи державної влади можуть активно користуватися, є нефіскальні фінансові інструменти. Використання таких інструментів у короткостроковому періоді часто пов'язане зі зростанням обсягів вхідних фінансових потоків державного бюджету, однак, у довгостроковому періоді, навпаки, — спостерігатиметься обернена тенденція. Так, за рахунок бюджетного кредитування, держава може вплинути на розвиток окремих галузей економіки та у перспективі не лише скоротити обсяги вхідних фінансових потоків, а можливо й збільшити обсяги вхідних фінансових потоків державного бюджету (зокрема за рахунок застосування податкового методу). Наприклад, надаючи державні кредити на певних умовах підприємствам, що входять до складу дорожнього господарства, держава може вплинути на розвиток такої галузі в країні та на обсяги й якість суспільних послуг, що надаються населенню. Крім того, вважаємо, що саме державне кредитування (навіть під 0%), а не фінансування, повинно бути дієвим інструментом задоволення суспільних інтересів (адже фінансування не передбачає повернення, а отже не стимулює отримувача державних коштів до ефективної фінансово-господарської діяльності). Зауважимо, що саме фінансування є активним інструментом державного управління у зарубіжних країнах (Німеччина, Японія та ін.).

Застосування такого адміністративного інструменту управління у сфері державних фінансів, як аутсорсинг дозволить державі передавати в управлінні приватних фірм цілі сфери, що надають державні послуги, зокрема, окремі підприємства транспортної галузі (наприклад, такі, що транспортують нафту та газ). Це може сприяти одночасно й зменшенню вхідних фінансових потоків державного бюджету, що спрямовуються на надання громадськості таких суспільних благ та послуг, й підвищенню їх якості.

Вирішенню завдань держави по задоволенню суспільних інтересів сприятиме й створення нефінансових установ державного впливу, уповноважених здійснювати регулювання прав власності, соціальне та економічне регулювання (наприклад, установ, які видають ліценції). Вбачається, що такі установи повинні бути на самофінансуванні, тобто утримуватися за рахунок суб'єктів, які до них звертаються. Водночас за усіма суб'єктами, що надають суспільні блага та послуги, уповноважені суб'єкти управління повинні здійснювати моніторинг. Моніторинг, в свою чергу, як система нагляду за фінансово-господарською діяльністю підприємств (установ, організацій) на регулярній основі також може бути дієвим інструментом забезпечення економічного, соціального та екологічного ефекту від управлінської діяльності. При цьому органи державної влади можуть використовувати санкції як окремий інструмент адміністративного впливу. Застосування санкцій впливає не лише на обсяги вхідних фінансових потоків державного бюджету, а й стимулює підприємства здійснювати певні функції, які держава на них перекачала. Зауважимо, що зазначений інструмент державного впливу, органи державної влади в Україні активно використовують. Наприклад, з метою працевлаштування такої соціально незахищеної верстви населення як інваліди, на законодавчому рівні підприємства зобов'язують приймаати на роботу цю категорію людей. Так, ст. 19 Закону України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" встановлює "норматив робочих місць для працевлаштування інвалідів у розмірі чотирьох відсотків середньо-

облікової чисельності штатних працівників облікового складу за рік, а якщо працює від 8 до 25 осіб, — у кількості одного робочого місця". А у статті 20 цього ж закону визначено, що за порушення такої норми застосовують адміністративно-господарські санкції "в розмірі половини середньої річної заробітної плати на відповідному підприємстві" [4]. Крім того, санкції встановлені й до роботодавців, які офіційно не працевлаштовують своїх найманих працівників. Таким чином, органи державної влади здійснюють заходи з мінімізації чинників, що негативно позначаються на обсягах вхідних фінансових потоків державного бюджету і державних цільових фондів та сприяють задоволенню інтересів як окремої категорії, так і населення країни в цілому.

Зміна інструментарію державного управління, в тому числі й управління державними фінансами за рахунок формування інституту приватно-державного партнерства, сприятиме досягненню конгруентності фінансових потоків державного бюджету та дозволить корпораціям продемонструвати соціальну відповідальність перед громадськістю. Наприклад, у концесію (спільну діяльність) можуть бути передані підприємства, що здійснюють "будівництво та/або експлуатація автошляхів, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури" [5, ст. 4]. Водночас недоліки законодавства у сфері державно-приватного партнерства можуть призвести до того, що об'єкт, який належить народу України або територіальній громаді міста (села, селища), переходить у приватну власність. Так, у виконання норм Закону України "Про державно-приватне партнерство" у 2011 році Одеська міська рада прийняла рішення передати Міжнародний аеропорт "Одеса" у власність новоствореного спільного підприємства, ставши при цьому міноритарним акціонером (міськрада володіє 25% спільного підприємства) [6]. Цей приклад лише доводить висновок Національного інституту стратегічних досліджень про необхідність комплексного удосконалення інституту державно-приватного партнерства (ДПП) в Україні, зокрема, шляхом: "удосконалення нормативно-правової бази регулювання відносин ДПП; удосконалення інституційного забезпечення розвитку ДПП" [7] з метою виведення управління державними фінансами на інший рівень — рівень, на якому відповідні уповноважені суб'єкти матимуть можливість впливати не лише на фінансові потоки централізованих фондів грошових коштів, а й на напрямки руху фінансових ресурсів децентралізованих фондів грошових коштів, що спрямовуватимуться на реалізацію завдань державної політики та на задоволення суспільних потреб.

Слід зазначити, що глобалізаційні процеси обумовлюють значний вплив міжнародних інститутів на національні інститути, пов'язаність державних фінансів із міжнародними фінансами. Водночас врахування чи ігнорування глобальних екстерналій залежить від політичної волі уповноважених суб'єктів та, в деякій мірі, від відкритості кордонів. Наприклад, державні фінансові ресурси можуть бути спрямовані на боротьбу з тероризмом у світі, на недопущення фінансової кризи, на попередження поширення інфекційних захворювань, на уникнення екологічної катастрофи та інше. При цьому необхідність у таких ресурсах може виникнути й незалежно від того чи є країна закритою чи відкритою. Так, якщо за рахунок закритості кордонів держава і має можливість уникнути проблем з тероризмом, то наслідки екологічних катаклізмів у світі така ізоляція аж ніяк не впливає. Таким чином, з метою задоволення суспільних інтересів на національному рівні, управління державними фінансами виходить на глобальний рівень, а національні суспільні блага набувають характеру глобальних.

Необхідно відмітити, що реалізація напрямків політичної модернізації передбачає необхідність вдоскона-

лення національних правових інститутів та формальних інституцій (нормативно-правові акти, контрактні відносини та ін.), враховуючи при цьому світові стандарти. Невідповідність національних правових норм міжнародним негативно позначається на інвестиційній привабливості країни, а отже й на стані державних фінансів. Враховуючи це, першочерговим завданням, що постає перед органами державної влади є імплементація міжнародних норм у вітчизняну практику. Водночас варто зважати на: історичний розвиток країни, суспільно-політичний устрій, економічну модель суспільства, національні й релігійні особливості країни (неформальні інституції), систему правових відносин, що склалася та адміністративно-територіальний устрій [8], тобто дотримуватися принципу осмислення, а не засвоєння.

Зауважимо, що Україна, яка обрала вектором руху євроінтеграцію, підписавши 27.06.2014 року Угоду про асоціацію, взяла на себе зобов'язання імплемувати європейські правові норми, активно модернізує національні правові інститути та формальні інституції. Наприклад, проведене нами дослідження вітчизняного законодавства у сфері державних фінансів показало, що в Україні відбувається уніфікація вітчизняних норм та окремих положень Керівництва по статистиці державних фінансів 2001 року [9], зокрема, в частині класифікації доходів та витрат. Крім того, у дотримання норм Керівництва по забезпеченню прозорості у бюджетно-податковій сфері (2007 рік) в Україні, зокрема, здійснюється зовнішній та внутрішній контроль бюджетно-податкової інформації [10]. В аспекті подальшої імплементації положень Керівництва по статистиці державних фінансів 2001 року, на нашу думку, перш за все необхідно внести зміни до Бюджетного кодексу України, Закону України "Про бухгалтерський облік та звітність в Україні", Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі [11].

Останніми роками активно реформується інститут фінансового контролю. Зокрема, прийняття 2.07.2015 року Закону України "Про Рахункову палату" сприяло наближенню вітчизняних правових норм до стандартів Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю (INTOSAI), Європейської організації вищих органів фінансового контролю (EUROSAI) та Міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю (ISSAI) [12, ст. 3.7]. Законом було регламентовано компетенції парламентського контролюючого органу та основні засади його контрольної діяльності. Таким чином, правове регулювання діяльності Рахункової палати в Україні здійснюється відповідно до визначених пріоритетів модернізації політичних та правових інститутів.

Слід відмітити, що інститут фінансового контролю враховує формальні інституції, які встановлюють правові основи діяльності ще одного органу фінансового контролю — Державної аудиторської служби України (Державної фінансової інспекції України). Правове регулювання цього органу урядового фінансового контролю останніми роками також активно змінювалось. Так, внесені 16.10.2012 року зміни у Закон України "Про Державну контрольно-ревізійну службу в Україні" змінили його назву не змінивши суті. Закон України від 26.01.1993 року почав називатися "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні" [13]. Крім того, необхідно відміти, що 28.10.2015 року у дотримання загальносвітової тенденції переорієнтації характеру державного фінансового контролю до наказового на рекомендаційний, КМУ було прийнято Постанову, якою створено Державну аудиторську службу шляхом реорганізації Державної фінансової інспекції. Вважаємо, що таке перейменування є недоцільним, адже цей орган виконавчої влади здійснює державний фінансовий контроль не лише у формі аудиту, а й у формі ревізій (інспектування) та перевірок [14]. У цьому контексті можуть виникнути непорозуміння щодо правового статусу зазначеного контролюючого

органу. Така невідповідність деформує сутність та зміст вітчизняного інституту фінансового контролю.

Вдосконалення інституту фінансового контролю шляхом усунення усіх зазначених недоліків, на нашу думку, призведе до підвищення результативності контрольних заходів органів Рахункової палати та Державної аудиторської служби України, і, як наслідок, сприятиме ефективнішому використанню державних фінансових ресурсів. У цьому зв'язку зауважимо, що Рахункова палата за період з 2005 по 2014 роки виявила від 2,06% до 5,98% незаконно та неефективно використаних коштів державного бюджету та державних цільових фондів у загальній сумі витрат таких фондів, а Державна аудиторська служба України — від 0,44% до 5,89% [15—18].

Зауважимо, що громадянське суспільство представлене такими політичними інститутами, як: органи місцевого самоврядування та громадського контролю, відсутність або нерозвинутість яких негативно впливає на політичний розвиток країни, а, як результат — і на економічний розвиток. У цьому контексті держава як головний актор, в особі органів державної влади, повинна сприяти модернізації цих інститутів, в тому числі й шляхом застосування розглянутих вище інструментів державного впливу. Це, в свою чергу, дозволить задовільнити певні суспільні інтереси та позитивно позначиться на стані державних фінансів.

Зауважимо, що задоволення окремих суспільних інтересів здійснюється за рахунок модернізації таких соціальних інститутів, як: освіти, культури і спорту. Державна політика у цьому напрямку, в першу чергу, залежить від: прийнятої у суспільстві політичної ідеології; пануючих уявлень про природу освітніх, культурних, спортивних процесів, їх впливу на людський розвиток; пріоритетності рішення проблем освіти, культури і спорту для держави; взаємних зобов'язань між суб'єктами, які функціонують у цих галузях та суспільством у цілому [19]. Значний вплив на розвиток зазначених соціальних інститутів мають неформальні інституції, як-от: традиції, звичаї, суспільна думка. Все це й має бути враховане державою, адже ефективно функціонуючі інститути освіти, науки, культури і спорту сприятимуть не лише підвищенню індексу людського розвитку, а й у майбутньому — зменшенню інших видаткових статей державного бюджету (наприклад, на утримання пенітенціарних установ).

Інституціональна модернізація управління державними фінансами передбачає удосконалення інституту науки, що, як відомо, вимагає капіталовкладень з боку держави, тобто обсяги вихідних фінансових потоків з державного бюджету у короткостроковому періоді часу зростають. Водночас за умов ефективного використання таких виділених коштів у майбутньому держава має можливість отримати значні дивіденди. Крім того, наукові інновації сприятимуть розвитку суб'єктів господарювання державного сектору економіки, які зможуть виконувати ексклюзивні замовлення (на кшталт існуючого на сьогодні ДП "Антонов"). Таким чином, модернізація інституту науки сприятиме нарощуванню фінансового потенціалу країни та підвищенню рівня її економічної успішності.

При проведенні інституціональної модернізації управління державними фінансами необхідно враховувати, що існуючі інститути (держава, суд та ін.) можуть бути вражені негласними тіншовими формами взаємодії, як-от: клановість, корупція, зростання влади з капіталом, клієнтелізмом, непотизмом та ін. [20]. Як відомо, усі перераховані негласні тіншові форми взаємодії присутні українському політикуму та органам державної влади, що негативно впливає на ефективність управління державними фінансами. Це, в свою чергу, викликає делегітимізацію влади, оскільки адміністративно-політична машина не забезпечує суспільні потреби та, одночасно, вимагає все більше коштів на своє утримання.

Інституціональна модернізація управління державними фінансами повинна передбачати ліквідацію таких форм взаємодії, що обумовлює необхідність здійснення заходів, спрямованих на боротьбу з ними та, найголовніше — створення умов для еволюціонування свідомості посадових осіб суб'єктів управління, переходу від інстинкту наживи до думки про суспільний добробут (формування ноосфери). В умовах сьогодення надзвичайно важливим є проведення реформаційних процесів у сфері політичної культури, які спрямовуватимуться на активізацію процесів соціалізації суб'єктів політики, удосконалення політичних норм та цінностей, формування соціально-орієнтованої політичної еліти ноократів. У цьому контексті надзвичайно важливо сформулювати адекватні методи матеріальної та нематеріальної мотивації суб'єктів управління державними фінансами. Крім того, необхідно реформувати формальні інституції та створити умови для трансформування, відстроченого у часі, неформальних інституцій, Усе це, на нашу думку, повинно здійснити позитивний вплив на інститут державної влади.

Необхідно відмітити, що Україна вже здійснює певні кроки у напрямі ліквідації зазначених тіньових форм взаємодії. Так, у 2015 році було створено Національне антикорупційне бюро. Водночас, у Законі України "Про Національне антикорупційне бюро" встановлено, що директора цього органу призначає та звільняє Президент України [21, ст. 6]. Натомість, відповідно головного Закону України — Конституції України, Президента не наділено зазначеними повноваженнями [22, ст. 106]. Така невідповідність призведе до того, що у Європейському суді будь-яке рішення Антикорупційного бюро буде визнане недійсним. Таким чином, незрозуміло чи спрямований такий захід органів державної влади на модернізацію правового інституту, на усунення корупції як тіньової форми впливу на суспільні інститути?

Уявляється, що якісне оновлення правових, політичних та соціальних інститутів позитивно вплине на стан не лише державних фінансів як економічного інституту, а й інших економічних інститутів, зокрема суб'єктів господарювання та домогосподарств, модернізація яких сприятиме економічному зростанню та соціально-орієнтованому розподілу.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ НАУКОВИХ РОЗРОБОК

Підсумовуючи результати проведеного дослідження зазначимо, що модернізація інституціональної системи управління державними фінансами обумовлює необхідність формування якісно нових та вдосконалення існуючих в Україні суспільних інститутів, а саме:

- правових (фінансового контролю, правотворчої та правореалізаційної діяльності та ін.) — шляхом внесення змін у відповідні нормативно-правові акти, якот: Бюджетний кодекс України, Закон України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні", Закон України "Про бухгалтерський облік та звітність в Україні" та ін. Крім того, необхідно вживати заходи, спрямовані на усунення декларативності норм права. Однією з основних цілей таких трансформацій повинно бути створення правового підґрунтя для модернізації інших суспільних інститутів;

- політичних (держави, політичних партій, органів місцевого самоврядування, громадського контролю та ін.) у напрямку формування соціально-орієнтованої політичної еліти ноократів та громадянського суспільства;

- соціальних (освіти, культури, спорту, науки та ін.), що дозволить підвищити індекс людського розвитку в країні;

- економічних (суб'єктів господарювання, домогосподарств, держави як суб'єкта господарювання та

ін.), які забезпечать соціально-орієнтований розподіл та підвищення індексу конкурентоспроможності країни.

Модернізації політичних, соціальних та економічних інститутів можливо досягнути за рахунок застосування своєчасного інструментарію державного управління — інструментів адміністративного та фінансового впливу на соціально-економічні процеси, який віддзеркалюватиме завдання та напрями державної політики. До основних інструментів адміністративного впливу, на нашу думку, слід відносити: нефінансові інститути державного впливу, які здійснюють регулювання прав власності, соціальне та економічне регулювання; інститут державно-приватного партнерства (наприклад, концесія, оренда державного майна та ін.); аутсорсинг; моніторинг; санкції. Фінансові ж інструменти варто поділяти на: бюджетні (державне кредитування, фінансування та ін.) та податкові (податкові пільги, податкові знижки та ін.). У цьому контексті пріоритетним завданням органів влади являється застосування своєчасного та оптимального інструментарію впливу на суспільні інститути та соціально-економічні процеси, який дозволить досягнути мети державного управління — задоволення суспільних інтересів.

Розроблення та реалізація результативної державної політики і формування ефективної інституціональної системи управління державними фінансами, у значній мірі, залежить від наукового підґрунтя. Це обумовлює необхідність застосування наукового підходу як в процесі проведення модернізації інституціональної системи країни в цілому, так і системи управління державними фінансами, зокрема.

Література:

1. Управление на местном уровне в индустриально развитых странах / Под ред. Анвара Шаха / Пер. с англ. — М.: Издательство "Весь Мир", 2010. — 416 с.
2. Іншаков О.В. Інституція — ключ до розуміння економічних інститутів / О.В. Іншаков, Д.П. Фролов // Економічна теорія: ЕТ: наук. журн. — 2011. — № 1. — С. 52—62. — Режим доступу: <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/28447/04-Inshakov.pdf?sequence=1>
3. Новые государственные финансы. Ответ на глобальные вызовы / Под ред. Инге Кауль, Педру Кунисанью. — Нью-Йорк — Оксфорд, 2006. — Пер. к.е.н. И. Гуровой [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://web.undp.org/thenewpublicfinance/overview/russian.pdf>
4. Закон України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" № 875-ХІІ від 21.03.1991 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/875-12>
5. Закон України "Про державно-приватне партнерство" № 2404-VI від 01.07.2010 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>
6. Офіційний сайт ТОВ "Міжнародний Аеропорт Одеса" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.odessa.aero/ru/reconstruction
7. Павлюк А., Ляпін Д. Аналітична записка "Щодо розвитку державно-приватного партнерства як механізму активізації інвестиційної діяльності в Україні" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/816/>
8. Зінченко М. А. Управління фінансовими потоками місцевих бюджетів України: дис. канд. ек. наук: 08.00.08 / Зінченко Марина Анатоліївна. — Одеса, 2015. — 282 с.
9. Руководство по статистике государственных финансов 2001 года [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.minfin.gov.by/upload/gfs/gsf_rus.pdf

10. МВФ Руководство по обеспечению прозрачности в бюджетно-налоговой сфере (2007 год) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.imf.org/external/np/fad/trans/rus/manualr.pdf>

11. Китайчук Т.Г. Модернізація бухгалтерського обліку в державному секторі: проблеми перехідного періоду / Т.Г. Китайчук // Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. — 2007. — №7. — С. 106—117. — Режим доступу: <http://efm.vsau.org/files/pdfa/3853.pdf>

12. Закон України "Про Рахункову палату" № 576-VII від 02.07.2015 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/576-19>

13. Закон України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні" № 2939-ХІІ від 26.01.1993 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>

14. Корнєєв В.В. Возможности усовершенствования управления державными финансами Украины в контексте Угоди про асоціацію України — ЄС / В.В. Корнєєв, А.В. Хомутенко // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. — 2015. — Вип. № 12 (175). — С. 7—10

15. Звіти Міністерства соціальної політики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>

16. Звіти Державної казначейської служби України про виконання Державного бюджету [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>

17. Звіти Рахункової палати [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/category/32826>

18. Звіти про результати діяльності Державної фінансової інспекції України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/46964>

19. Востряков А.Е. Культурная политика: концепции, понятия, модели / А.Е. Востряков [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.cpolicy.ru/analytcs/80.html>

20. Жуков Д. С. Институциональная модернизация: генезис представлений и теоретический контекст / Д.С. Жуков, С.К. Лямин // Ineternum. — Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/institutsionalnaya-modernizatsiya-genezis-predstavleniy-i-teoreticheskiiy-kontekst>

21. Закон України "Про Національне антикорупційне бюро України" від № 1698-VII від 14.10.2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>

22. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page3>

References:

1. Anwar Shah (2010), Upravlenye na mestnom urovne v yndustryal'no razvytykh stranakh [Local governance in industrialized countries], Ves' Myr, Moscow, Russia.

2. Inshakov, O. V. Frolov, D. P. (2011), "The institution is the key to understanding economic institutions", Ekonomichna teoriia: ET: nauk. zhurn, available at: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/28447/04-Inshakov.pdf?sequence=1> (Accessed 18 December 2017).

3. Ynhe Kaul', Pedru Kunsysan'iu (2006), "Novye hosudarstvennye fyansy. Otvet na hlobal'nye vyzovy. — per. k.e.n. Y. Hurovoj" [New public finances. The answer to global challenges. — translate I. Gurovoy], New York, Oxward, USA, available at: <http://web.undp.org/thenewpublicfinance/overview/russian.pdf> (Accessed 14 December 2017).

4. Verkhovna Rada (1991), "On the basis of social protection of the disabled in Ukraine", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/875-12> (Accessed 14 December 2017).

5. Verkhovna Rada (2010), "About public-private partnership", available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> (Accessed 14 December 2017).

6. The official website of LLC "International Airport Odessa" (2015), available at: www.odessa.aero/ru/reconstruction (Accessed 14 December 2017).

7. Pavliuk, A. Liapin, D. Analytical note "On the development of public-private partnership as a mechanism for activating investment activity in Ukraine" (2012), available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/816/> (Accessed 14 December 2017).

8. Zinchenko, M. A. (2015), "Management of financial flows of local budgets of Ukraine", Abstract of Ph.D. dissertation, Money, finance and credit, Odessa National Economic University of Odessa, Odessa, Ukraine.

9. Guide to Government Finance Statistics (2001), available at: http://www.minfin.gov.by/upload/gfs/gsf_rus.pdf (Accessed 14 December 2017).

10. International Monetary Fund "Guidelines for fiscal transparency" (2007), available at: <https://www.imf.org/external/np/fad/trans/rus/manualr.pdf> (Accessed 14 December 2017).

11. Kytajchuk, T. H. "Modernization of the accounting sector in the state sector: the problems of the transitional" (2007), Economics, finance, management: actual questions of science and practice, available at: <http://efm.vsau.org/files/pdfa/3853.pdf> (Accessed 14 December 2017).

12. Verkhovna Rada (2015), "About the Accounting Chamber", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/576-19> (Accessed 14 December 2017).

13. Verkhovna Rada (1993), "On the Basic Principles of Implementation of State Financial Control in Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-12> (Accessed 14 December 2017).

14. Kornieiev, V. V. Khomutenko, A. V. "Possibilities for improving the management of public finances of Ukraine in the context of the EU-Ukraine Association Agreement", vol. 12 (175), pp. 7—10.

15. Site of the Ministry of Social Policy of Ukraine (2015), "Reports for 2005—2014", available at: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index> (Accessed 14 December 2017).

16. Site of the State Treasury Service of Ukraine (2015), "Reports for 2005—2014", available at: <http://treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477> (Accessed 14 December 2017).

17. Site of the Accounting Chamber (2015), "Reports for 2005—2014", available at: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/category/32826> (Accessed 18 December 2017).

18. Site of the State Financial Inspection of Ukraine (2015), "Reports for 2005—2014", available at: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/46964> (Accessed 14 December 2017).

19. Vostriakov, L. E. "Cultural policy: concepts, concepts, models" (2015), available at: <http://www.cpolicy.ru/analytcs/80.html> (Accessed 14 December 2017).

20. Zhukov, D. S. Liamyn, S. K. (2011), "Institutional modernization: genesis of representations and theoretical context", Ineternum, available at: <http://cyberleninka.ru/article/n/institutsionalnaya-modernizatsiya-genezis-predstavleniy-i-teoreticheskiiy-kontekst> (Accessed 18 December 2017).

21. Verkhovna Rada (2014), "About the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1698-18> (Accessed 14 December 2017).

22. Verkhovna Rada (1996), "Constitution of Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page3> (Accessed 14 December 2017).

Стаття надійшла до редакції 08.01.2018 р.